

Titriş Buluntuları

"Sıfır"ın Öğrettikleri

Dr. Ali MERMER

“Elmanın varlığından haberdar olduktan sonra, hiç elma kalmadığını ifade etmek için ‘sıfır elma’ dedim. Yani, varlığının farkında olduğumuz elmanın şu anda yalnızca bizim için ‘yok’ olduğunu bildirmek için dedim bunu.”

“Evet, elma var ama, şu anda biz elmaya sahip değiliz. Doğru. Yani, ne demek istiyorsun?”

“Cennet ve Cehennem benim için ne demek olduğunu anlamaya çalışıyorum da.”

“Ne alakası var? Dedim ya, sen hep felsefe yaparsın.”

“Dinle bak, iş gerçekten ciddi. ‘Felsefe yapıyorsun,’ diyerek düşünmekten, insanî duygularımızı kullanmaktan kaçmamalıyız. Madem Yaratıcımız bize bu özellikleri vermiş, kullanalım. Elmayı verince yiyoruz da, duygularımızı verince neden kullanmıyoruz? Nankörlük yapmamamız, bize verilen aletleri kullanmamız, değerlendirmemiz lazım.”

“Peki, peki. Cennet ve Cehennem ile bu konunun ne alakası var?”

Dini literatürde “Cennet olmazsa Cehennem yakmaz.” denilir. “Evet, hep okuruz, abiler, kardeşler de hep naklederler. Gerçekten ne demek bu?”

“Biz elmayı gördük, yedik, memnun olduk ya. İşte ancak bundan sonra ‘elmanın yokluğu’nun farkına varırız, eğer tabağımızda hiç elma kalmadı ise. Eğer elmayı bilmeseydik, ‘Elma yok’ anlamında ‘sıfır elma var,’ der miydik?”

“Hayır, bilmiyoruz ki elma vardı da şimdi artık yok.”

“Elmayı bilen, seven birisi, elma olsun ister. Eğer elinde elma yoksa, eksikliğini verdiği bir özlem yaşar, ‘Keşke elma olsaydı,’ der. Mesela, bir tür meyve var ama siz hiç bilmiyorsunuz bu meyvenin varlığını, hiç o meyve için, ‘keşke olsaydı’ der misiniz?”

“Hayır, bilmiyorum ki böyle bir meyve var. Özlemini de çekmem.”

“İşte, ‘sıfır elma var,’ diyen bir kişi, elmanın varlığını bilen bir kişi olmalıdır. Şimdi hatırlayalım, ‘Eğer Cennet olmasaydı, Cehennem yakmazdı,’ cümlesini. Cehennem ehli, elmanın varlığından haberdar olmasaydılar, elmanın yokluğundan dolayı bir özlem çekerler miydi?”

“Hayır. Bilmezlerse çekmezler. Ama Cehennem azap yeridir, diye biliyoruz.”

“Evet, neyin azabı çekilecek? Varlığından haberdar olduğumuz, beğendiğimiz, arzu ettiğimiz şeylere sahip olmamanın azabı değil mi? Tabakta ‘sıfır elma’ kalınca, ‘Keşke biraz elma olsaydı. Bak, şimdi elma yok,’ diyoruz.”

“Yahu, valla şimdi anladım, sen felsefe yapmıyormuşsun. Şunu doğrudan söyleyiversene.”

“Meselenin özü burda, biz Cehennemi azap yeri falan derken, galiba ne dediğimizin pek farkında değiliz. İnsan, Yaratıcısını tanıyacak özelliklerle donatılarak yaratılmış. Bu özellikler insana ‘elmalar’da yansıyan Yaratıcısının özelliklerini hatırlatıyorlar.

Eğer biz bu dünyada o elmaları yiyip de, Yaratıcılarını tanımaz ve Ona teşekkür etmezsek, o elmalarla bize Kendisini tanıtan Yaratıcımızın bizi nimetlendirmesine, tatlı, lezzetli, güzel kokulu vs özelliklerine bize Kendisini tanıtmamasına, bize ikram etmesine karşı eğer biz nankörlük edip de Onu tanımaz isek, teşekkür ile karşılık vermez isek, bunun karşılığında ahirette, tekrar o ikramlara mazhar olmak istediğimizde, ‘sıfır elma’ ile kalacağız. Yani, ‘sıfır ikram, sıfır nimetlendirme, sıfır lezzet alma vs’ ile karşı karşıya kalacağız. Düşün bir defa, susamışsın, su istiyorsun, sana ‘sıfır su’ veriliyor. Üşüyorsun, ısınmak istiyorsun, sana ‘sıfır ısı’ veriliyor. Acıkmışsın, yemek istiyorsun, sana ‘sıfır yemek’ veriliyor. Sıcaktan bunalmışsın, serinlemek istiyorsun, sana ‘sıfır serinlik’ veriliyor. Ne yaparsın?”

“Asıl hayata mazhar olan âhiret yurdudur.” Ankebut, 29
“...Orada ebedî olarak kalacaklardır...” Beyyine, 98

“Cehennem dediğin yer burası olmalı.”

“Evet, Kur’an’da Cehennem için:

“Allah’ın tutuşturulmuş ateşidir. Ki o, yüreklerin üstüne tırmanıp çıkar.” Hümeze Sûresi, 6-7

Ayrıca,

“Orada ne serinlik tadacaklar, ne bir içecek.” Ne’be Sûresi, 24

Daha böyle çok ayetler var. Cehennemden sakınmamız için bizi uyarıyorlar. Taki ‘sıfır elma’lar ile karşılaşmayalım.

“Şimdi anladım, ‘Cennet olmasaydı, Cehennem yakmazdı’ ne demekmiş. Gerçekten de varlığından haberdar olduğum ve daima gerçekleştirmelerini istediğim güzelliklerin, mutlulukların, zevklerin devamını istiyorsam, onların Kaynağına müracaat etmeliyim. Değilse, ‘tabiidir bunlar, burada kendi kendilerine oluşup duruyorlarmış’ gibi muamele edersem, ahirette, ‘Haydi, tabiatten iste de versin sana, bu ihtiyaçlarını kendi kendine karşılasın,’ diye cevap verildiği yerdir Cehennem. Demek ki, ‘Doğal su’ içmemeliyim. ‘Rahmet’in tecellisi’ni içmeliyim ki, Rahmet’e mazhar olurum. Aman, Allah korusun böyle bir durumda olmak hiç mi hiç

istemem.” “Evet, ben de. Öyleyse, ebedî mutluluğu temsil eden, Yaratıcımızın bütün Sıfat ve Esmasıyla tecelli ettiği yer olan Cenneti özlemek ne kadar doğru ise ‘sıfır’larla başbaşa kalmak da o kadar yanlıştır. Hayatımızı ‘sıfır’lara harcamamız lazım, değil mi?”

“Tabiat bir ‘sıfır’ temsilcisi, tembellik bir ‘sıfır’ temsilcisi, insanın kendi gerçeğini unutarak, ‘Ben istediğimi yapar, zevkime bakarım, Nimetlerin nereden geldiğiyle ilgilenmem,’ demek bir ‘sıfır’ ile kendini kandırmak demektir.”

“Şimdi elma ile bize neyin hatırlatıldığını anladık, değil mi? Sakin ola ki, ‘sıfır’a indirgeme yediğin, memnun olduğun ve memnuniyetini ebediyen özlediğin bu ikramları. Cehennem ‘sıfır’ların yeridir. Cennet, ebedî varlığın yeridir.”

“Cehennem, adem alemlerinin toplandığı yerdir.” ‘Sıfır’ların ateşine dayanabileceğin kadar gafletle geçür ömrünü!

”Muvakkat” ve ”Müstekar” Yaratılış

Bu dünya hayatının “muvakkat” (geçici, çözülmeye, bozulmaya müsait) olduğu hep vurgulanır. Aramızda hiç bir insan bulunmaz ki, bu dünya hayatının “muvakkat” olmadığını iddia edebilsin. Gel gelelim, bu dünyanın “muvakkat” olduğunu bildiğimiz halde neden sanki geçici değilmiş gibi davranıyoruz? “Müstakar” (kararlı, daimi, geçici olmayan, değişken olmayan, dağılmayan, bozulmayan) bir hayatın varlığından emin olmamak böyle bir davranışın nedenidir, diye düşünüyorum.

Kur’an bu dünyanın fani, geçici olduğu, ahiretin ise “ebedi mutluluk”un yaşanacağı bir yer olduğu tekrar tekrar okuyucularına hatırlatır. Böyle bir yaratılışın gerçekleşeceği haberi verilir. Dikkat et, kendini dinle, etrafına bak, anlarsın, denilir. Biz insanlar için can alıcı nokta şurada: Biliyoruz bu dünyanın “muvakkat” olduğunu, fakat “müstakar” olan, ebedi olan ahiret hayatından nasıl emin olabiliriz?

Bu emniyeti sağlayacağını ümit ettiğim şu düşünce zincirini birlikte takip edelim:

1- Dikkat edersek, “bir başka tür yaratılış” anlamında (halkun cedid) ifadesiyle Kur’an’da 8 ayrı ayette

vurgulanan bu konuda iki nokta dikkatimizi çekiyor:

a) Bu alem “bir tür yaratılış biçimini” teşhir ediyor.
b) “Ahiret hayatı” “başka bir tür yaratılış biçiminin” gerçekleştirileceği yer olarak bize bildiriliyor. (Halkun cedid) ifadesini içeren 8 ayetten bir tanesini alıyorum aşağıya:

“İlk yaratmada acizlik mi gösterdik? Hayır, onlar yeni bir yaratma hususunda şüphe içindedirler.” Kaf Süresi, 15

Herhalde hepimizin dikkatini çekti, “yeni bir yaratma” ifadesini ben, “yeni tür bir yaratma” olarak tahrif (!) ettim. Niçin? Çünkü diğer bütün ayetlerde ahiret hayatının bu dünyadaki tecrübelerimizden tamamen farklı olacağı bildiriliyor ve dolayısıyla bu “yeni bir yaratma” bir başka “tür” yaratma olması gerekir demek, Kur’an’ın bütünlüğü içinde hem tutarlı ve hem de zorunludur.

Ayrıca ayete dikkat ettiğimizde, “yeni bir tür yaratma” hususundaki şüphenin yersizliğine, şu dünyada gözlemleyip durduğumuz yaratılış biçimi şahit olarak gösteriliyor. Bu husus, Kur’an’ı anlamada takip edilmesi gereken olmazsa olmaz bir usuldür.

“Allah’ın tutuşturulmuş ateşidir. Ki o, yüreklerin üstüne tırmanıp çıkar.” Hümeze Sûresi, 6-7

“Orada ne serinlik tadacaklar, ne bir içecek.” Ne’be Sûresi, 24

2- Kur'an, Yaratıcımızın "bu dünyada" biz insanlara yaptığı bir konuşması, Kuran, "alem-i şهادette alem-i gaybin lisanı," olduğunu hatırlayalım. Hiç tecrübe etmediğimiz bir yaratılış biçiminin, şu tecrübe ettiğimiz yaratılış biçimine bakarak algılanması söz konusu. Bu yaratılış biçiminin, mesela, "muvakkat" veya "entropi"ye tabi özelliğine mukabil, yeni bir başka yaratılış biçiminin "müstakar" olacağı ifade ediliyor. Böyle bir neticeye de, konu ile ilgili ayetlerin tefsirinin yapıldığı yerlerde ulaşıyor. Evrene bu ayetlerin rehberliği altında bakıldığında, ulaşılması gereken kaçınılmaz sonucun, daimî, insana sonsuz mutluluğu yaşatacak olan bir yaratılışın mutlaka gerçekleşmesi gerektiği vurgulanıyor:

"Asıl hayata mazhar olan âhiret yurdudur." Ankebut Sûresi, 29:

"...Orada ebedî olarak kalacaklardır..." Beyyine Sûresi, 8

Biz bu dünyada tecrübe etmediğimiz ve fakat bu dünya şartlarında yaşayan insanlar olarak, varlığından haber verdiğimiz bu yaratılış biçimini tasdik edeceğiz; "Olması mümkün ve de olması gerekir," diyeceğiz. Tatmin olmuş bir şekilde tasdik edeceğiz, iman edeceğiz. Böyle bir sonuç için de şahitlik yapacak iki kaynağımız var elimizde:

a) İnsanı duygularımız şahitlik yapacak: Gerçekten benim insanî duygularım, "ebedî saadet" istiyor. Bu dünyada tecrübe ettiği "geçici" (muvakkat) mutluluklara razı olmuyor. Bunların bir "ebedî" olan bir "tür" yaratılışı olması gerekir, diye algılayan çok kuvvetli bir duygu verilmiş bana. Bu duyguyu kullanmam lazım şahit olarak. Çünkü benim gerçeğim bu. Kullanmaz isem, kendim ile çelişirim, kendi gerçeğimi inkar etmiş olurum.

b) Şu gözlemlediğim, tecrübe ettiğim "yaratılış türü" şahitlik yapıyor ki, bu çok anlamlı, hikmetli yaratılış türünü yoktan var ederek gerçekleştirenin, bir başka tür yaratılışı da gerçekleştirebileceğini inkar edecek elimde hiçbir delil yok. Madem bana "ebedî mutluluk" un mutlaka olmasını arzu eden, "geçici" mutluluktan çok şikayet eden bir özellik vermiş beni ve bu evreni yaratan, o halde ben böyle bir Yaratıcının bana verdiği va'di mutlaka tutacağını onaylarım: "Madem beni 'ebedî mutluluk'a aşık olarak yarattın, ben de bu aşk'ı, Senin böyle bir yaratılışı gerçekleştireceğinin va'di olarak algılıyorum ve Senin böyle bir tür yaratılışı gerçekleştirebileceğini de şu yarattığın aleme bakarak anlıyorum. Bununla beraber, Senin Rasullerin vasıtasıyla haber verdiğin bu 'ebedî saadet'in yaşanacağı bir tür yaratılışı da gerçekleştireceğine

kaniyim, onaylıyorum, bekliyorum.”

3- Madem bu “yeni bir tür yaratılış” ebedi olacak, orada “ebedi mutluluk” verilecek, bu yaratılış türünün içeriğinde, “ebediliği” arzu ettirmeye yönelik bir unsurun bulunmasına hikmeten gerek olmadığını anlayabiliyoruz. Bu dünyada müşahede ettiğimiz yaratılış biçimindeki “muvakkat”lık özelliği, bu dünyayı, hayatımızın “esas maksadı” yapmamamız ve Yaratıcımızdan gerçekten ne istiyorsak onu bize vermesini talep ettirmek içindi. Özetle, “la ilahe” dedirtmek içindi. Yani, bu dünyanın bizzat kendisi benim varlığımın ana hedefi olamaz. Diğer taraftan, “yeni tür yaratılış”ın gerçekleştiği yerde “la ilahe” dedirtecek unsurların bulunmasına gerek olmaz.

4- Yaratılışın “tecelli” olarak algılanması da ihmal edilmemelidir. Hem bu dünyadaki yaratılış ve hem de “yeni bir tür yaratılış” ancak “tecelli” olarak algılanabilir. Yaratık olan bilinçli varlıklar, Mutlak olması gereken Yaratıcının ancak “tecelli”sini algılayabilir. Mutlak’ın bir parçası olmaz, olamaz. İnsan böyle bir sonucu algılayacak kapasitede donatılmış, yaratılmış.

Ahiretin yaratılışında “tecelli,” “muvakkat” değil, “entropi”ye tabi tutulan cinsten değil, “müstakar,” kararlı olan cinsten olacak. Ahiretteki yaratılış şuur sahibi insanlara, “la ilahe,” yani “Ben böyle geçici mutluluk veren değil de, ebedi mutluluk veren bir tür tecelliye istiyorum,” dedirtecek cinsten bir yaratılış olmalı.

Tecelliye bu dünyada müşahede ediyoruz. Bu bizim gerçeğimizdir. Tecellinin mahiyetini anlayamayacağımız da bizim gerçeğimizdir. “Müstakar” bir yaratılışın gerçekleşmesi mutlaka beklenir, ama “müstakar” yaratılışın mahiyetini anlamaya çalışmak hem imkânsız hem gereksiz. Gerçekleştiği zaman bizzat müşahede edeceğiz, inshaAllah. Şimdiden mahiyetini merak etmeye gerek yok. Mahiyetinden değil, varlığından, var edileceğinden emin olmaktır görevimiz.

Sonuç: Böyle “müstakar” bir tür yaratılışı, bu dünyada müşahade etmiyoruz, ama olması gerektiğini tasdik edebiliyoruz.

Ben kendime verilen duygularımı kullandığım zaman bu dünyayı bir “eğitim alanı” gibi görüyorum: Bana hep “la ilahe” dedirtiyor. Diğer taraftan yine bende ki duygular şiddetli bir şekilde, “mutlaka yalnızca ‘illallah’ diyeceğim bir varlık türünün olması gerekir,” diye bağırırlar. Bu çılgına, bu çılgığı Yaratanın cevap vermemesini hiç mümkün görmüyorum.